

Advies

Mijn primaire opdracht was om te onderzoeken of een coalitie bestaande uit CDA, SGP, FVD, VVD en PvdA naar mijn oordeel haalbaar is, gelet ook op het advies van de informateur.

Enkele relevante zaken die mij zijn opgevallen uit de gesprekken:

1. Ik zie een belangrijk verschil tussen de beoogde coalitiepartners in de bestuurlijke attitude: de visie op de invulling van de politieke en bestuurlijke verantwoordelijkheid. Bij FVD zijn standpunten soms nog in ontwikkeling. FVD benadrukt enerzijds dat veel bespreekbaar is en dat eenmaal gemaakte afspraken voor hen hard zijn, maar anderzijds ook dat de “volkswil” – waar vaker actief naar gevraagd zal moeten worden – voor FVD altijd doorslaggevend zal zijn voor bepalen van het eigen standpunt. Dit maakt heldere inhoudelijke afspraken aan de voorkant moeilijk of zelfs onmogelijk.
2. CDA, SGP, VVD en PvdA zitten in hun visie op de ideologie van het provinciebestuur sterk op één lijn, zowel als het gaat om de rol van de provincie, als om de inhoudelijke thema's. Gezamenlijke noemers zijn de aandacht voor de verbindende rol, het versterken van de samenwerking met andere partijen, het samen met anderen oppakken van de grote provinciale opgaven die zij zien, en een akkoord op inhoudelijke hoofdlijnen. Ook FVD kiest voor een akkoord op hoofdlijnen, maar met een andere invalshoek: het principe van sterke invloed vanuit de burgers en de lobby naar het Rijk, meer dan eigen provinciale uitvoeringsdossiers en verantwoordelijkheden. Op inhoud ziet de FVD een dynamisch proces voor zich, enerzijds vanwege mogelijke ontwikkelingen, anderzijds vanuit opvattingen vanuit de burgers.
3. Als het gaat om hoe de klimaatdoelstellingen moeten worden gerealiseerd, geven CDA, SGP, VVD en PvdA grotendeels gelijklopende visies: grote windmolens in concentratiegebieden, zonnepanelen via de “zonneladder” en pas in laatste instantie, als het niet anders kan, op landbouwgrond. FVD kiest hier een andere benadering. Geen kapitaalvernietiging in de zin dat projecten die in realisatie zijn moeten worden stopgezet, maar zeer kritisch op nieuwe windmolens of zonneweiden, tenzij de bevolking in brede zin (dus niet alleen de direct belanghebbenden) iets anders aangeeft.
4. Daarnaast leeft de vraag hoe de FVD-fractie zich op gaat stellen: draagt die de Zeeuwse standpunten of (ook) de landelijke standpunten uit, wanneer die twee van elkaar afwijken? Gaat de fractie daarin met één mond spreken, en als team functioneren? FVD geeft, gevraagd naar het comfort dat FVD de andere partijen hierin kan bieden, aan dat FVD “niet is opgericht om andere partijen comfort te bieden”. Tegelijkertijd betoogt FVD dat men – als nieuwe fractie van een jonge partij – nog ervaring heeft op te doen, als het gaat om inwerken in de Zeeuwse dossiers en het komen tot standpuntbepaling daarin, maar ook wat betreft het invullen van bestuurlijke verantwoordelijkheid. Daarnaast geeft FVD aan dat de lokale standpunten in relatie tot de landelijke lijn ten dele nog ontwikkeld moeten worden. Het is daarmee de vraag in hoeverre en op welk moment FVD duidelijk zal kunnen maken waar zij nu wel of niet voor staat. De andere beoogde coalitiepartijen geven aan een stabiele coalitie (in zowel GS als PS) van groot belang te vinden. Daar is met de jonge partij FVD en haar Zeeuwse fractie op dit moment geen garantie op te geven.

Mijn conclusie is dat een coalitie van CDA, SGP, FVD, VVD en PvdA niet op voorhand onhaalbaar hoeft te zijn, maar wel een langdurig en complex traject zal vergen waarin ik serieuze afbreukrisico's zie. Die risico's zie ik enerzijds in inhoudelijke standpunten (met klimaat als zeer prominente factor), maar ook in de visie op de invulling van politieke verantwoordelijkheid.

FVD geeft aan dat veel bespreekbaar is, en dat men bereid is tot het maken van afspraken en zich daaraan te houden. Keerzijde hiervan is dat ook zeer veel besproken zal moeten worden om tot het duidelijke gezamenlijke vertrekpunt te komen dat de andere beoogde coalitiepartners voor zich zien. Bovendien zal, indien de formatie met FVD wordt voortgezet, er ook bereidheid moeten zijn bij de andere coalitiepartners om FVD de tijd en de ruimte te geven om lopende de rit het been bij te trekken als het gaat om:

- zich als Zeeuwse FVD te positioneren binnen het landelijke kader, zowel in GS als PS
- het bepalen van een uitgekristalliseerde positie op tal van dossiers, waarbij met name rond vraagstukken van de energietransitie nu al belangrijke verschillen van inzicht bestaan met de andere beoogde coalitiepartners.

Vanwege de afbreukrisico's voor alle vijf betrokken partijen is mijn advies om de formatie niet voort te zetten met deze vijf partijen. De risico's die ik zie voor een coalitie met deze vijf partijen, gelden overigens evenzeer voor alle coalities met vier partijen waar FVD deel van uit maakt.

Mijn advies is tweeledig:

1. De formatie voort te zetten met CDA, SGP, VVD en PvdA. Ik zie veel programmatische overeenkomsten, maar ook enkele verschillen tussen deze partijen. De verschillen lijken mij overbrugbaar. Ik constateer ook een nadrukkelijke wil bij de partijen om die te overbruggen.
2. Te streven naar een breed gedragen Statenagenda, waarin bijvoorbeeld punten waarover wel overeenstemming bestaat met FVD kunnen worden opgenomen.

Ad Schenk
19 april 2019